

Verslag dertiende bijeenkomst NSI Denktank, 20 mei 2015
Gebouw van de Postgraduate Education, School of Business & Economics
Universiteit Maastricht

Aanwezig

Theo van Ballegooy	Stichting Elisabeth Strouven
Maurice Benneker	L1 Radio-TV
Gert Enning	Koninklijke Metaalunie
Murk Peutz	Peutz Advies
Jef Pleumeekers	VWL Samenwerkend Limburg
Bertha Verhoeven – Van Lierop	Voormalig Voorzitter Kamer van Koophandel
Annette van Waning	Vebege International B.V.
Theo Thuis	Q Park NV
Theo Schuijt	NSI/UM, VU Amsterdam
Lex Borghans	NSI / UM
Andries de Grip	NSI / UM
Paul Iske	NSI / UM
Marion Collewet	UM

Welkom

Andries de Grip heet alle deelnemers welkom. Twee nieuwe leden van de denktank worden geïntroduceerd: Theo Thuis en Gert Enning, die Berta Verhoeven gaat opvolgen. Na een introductieronde wordt het programma toegelicht.

Presentatie Theo Schuijt, “Impact Investment”

Theo Schuijt stelt dat het voor universiteiten heel belangrijk is om het maatschappelijk middenveld bij de eigen activiteiten te betrekken. De overheid zal in de toekomst niet meer toereikend zijn als bron van financiering. Met name fondsen die onderzoek en innovatie steunen zijn hier belangrijke spelers geworden, die veel middelen hebben om onderzoek te bekostigen. Deze fondsen worden momenteel ook gestimuleerd tot het inzetten van hun eigen vermogen. Universiteiten moeten zich ervan bewust zijn dat ze iets interessants te bieden hebben aan de maatschappij. Dit moet verder gaan dan het achteraf valoriseren van het verrichte onderzoek. Bij onderzoek voor externe partijen hoeft er geen sprake te zijn van beïnvloeding, want de onderzoeker blijft onafhankelijk.

Om geld te werven, moet men niet om geld te vragen, maar om betrokkenheid. Uit deze betrokkenheid kan het beschikbaar stellen van financiële middelen voortvloeien, maar primair gaat het om het opbouwen van een netwerk, van coalities. Op dit moment is er bij universiteiten en kennisinstituten te weinig bewustzijn van het belang van het maatschappelijke middenveld. Er is een cultuurverandering nodig die zich richt op “Science in Society”. Universiteiten moeten meer proactief worden, naar buiten treden. Daarvoor is het ook belangrijk om binnen de organisatie de mensen waardering te geven die de stap naar buiten wagen. Daarbij moet beseft worden dat het opbouwen van goede relaties, coalities met externe partijen een proces is van jaren.

Presentatie Paul Iske, "Next Generation Financing"

Paul Iske begint door te stellen dat beslissingen in organisaties niet alleen op basis van de feiten of cijfers genomen worden, maar veeleer omdat mensen aannames maken of ergens op hopen. Het is dus van belang om expliciet te maken waar mensen op hopen, welke "impact" ze van een project verwachten. Als niet alleen monetaire resultaten, maar ook andere vormen van impact worden meegenomen (ecologisch, sociaal kapitaal, etc.), dan opent dat de weg voor nieuwe vormen van financiering.

Dan kunnen er nieuwe partijen zijn die iets voor de beoogde impact over hebben. De projecten die zo gefinancierd worden kunnen al dan niet commercieel zijn en de financier kan al dan niet in geld beloond worden. Zulke vormen van financiering zijn ook een goede manier om interesse voor een project in de maatschappij te peilen en om betrokkenheid te creëren. Vanuit deze optiek kan crowdfunding ook gezien worden als een marktonderzoek.

In deze context is het belangrijk om te denken in termen van het gehele systeem waarin een project zich bevindt. Dat betekent dat met niet alleen moet kijken naar het directe resultaat (*output*), maar ook naar de verdere consequenties voor de maatschappij (*impact*). Bewustzijn van de impact helpt ook om partijen te vinden die geïnteresseerd zouden kunnen zijn om het project te financieren.

Social Impact Bonds (SIB's) zijn een voorbeeld van zo'n nieuwe vorm van financiering. Soms wil of kan de overheid een sociaal project niet financieren of niet het risico er voor dragen. Door een SIB kunnen andere partijen (al dan niet filantropisch) in het project investeren en krijgen ze rendement als het project succesvol is. Voor fondsen kan dat een interessante manier zijn om hun vermogen in te zetten: het geld wordt dan op een project ingezet, genereert impact c.q. "revolving money" dat daarna weer voor in een ander project kan worden geïnvesteerd.

In de discussie komen de volgende punten aan de orde:

- Voor een succesvolle SIB is een goede governance heel belangrijk. Er moeten goede afspraken worden gemaakt over het criterium op grond waarvan zal worden vastgesteld of het gestelde doel is bereikt en hoe en door wie dit wordt gemeten. Deze afspraken moeten worden vastgelegd in een contract.
- Een goede governance is belangrijk voor alle nieuwe vormen van financiering. Er moet verantwoording worden afgelegd over hoe het geld besteed is. Van tevoren moet worden bepaald wie gaat beoordelen of het geld daadwerkelijk in dienst van het gestelde doel is ingezet. Maar als het gaat om het financieren van onderzoek is de uitkomst per definitie van tevoren onbekend.
- Het is belangrijk om te beseffen dat met deze nieuwe vormen van financiering niet alleen geld ingezameld wordt, ook vertrouwen en betrokkenheid wordt gecreëerd. Mensen kunnen ook trots zijn op de behaalde resultaten van de projecten waarin ze hebben geïnvesteerd.
- SIB's zijn heel geschikt om problemen op te lossen die niet echt een eigenaar hebben of waar sprake is van systeemfalen. Ze zouden daarentegen niet moeten worden gebruikt in gevallen waar een partij vanuit eigen belang iets zou moeten financieren, maar twijfelt of dit rendabel is.
- Hybride financiering is ook mogelijk: dan financiert de bank een deel van het project als aangetoond kan worden dat het andere deel op een andere, innovatieve manier

gefinancierd gaat worden, omdat dit laat de bank laat zien dat er een breed draagvlak is voor het project

- Alternatieve vormen van financiering werken voor organisaties die er werk van maken, waar intern interesse bestaat.
- Soms zijn uitkomsten of impact niet meetbaar. Een resultaat kan kwalitatief of kwantitatief zijn, objectief of subjectief, direct of indirect. Het is belangrijk om duidelijke afspraken te maken over de aard van het resultaat. Dan is het aan de financier om te bepalen of hij of zij tevreden is over de mate van meetbaarheid en in het project wil investeren.

Groepsdiscussies over de vraag “Wat zouden Sociale Impact Bonds in Limburg voor de regio en universiteit kunnen betekenen?”

Twee groepen discussiëren over hoe SIB's in te zetten voor een sociaal-economisch onderwerp in Limburg. De combinatie van schooluitval, verloren generaties en vergrijzing met onvervulde vacatures is een groot probleem, waarvoor SIB's misschien oplossingen zouden kunnen bieden.

De eerste groep stelt voor om een pool van werklozen in te stellen, waarbij de deelnemers twee jaar lang op een werkplek worden opgeleid. Ze zouden gedurende deze periode geen uitkering ontvangen, maar het minimumloon. Gemeentes zouden hiervoor de 6 maanden uitkeringsgeld beschikbaar kunnen stellen die zij hierdoor uitsparen. Een SIB zou de overige 18 maanden kunnen financieren. MKB bedrijven zullen geen individueel opleidingstraject willen financieren omdat ze niet het risico willen lopen dat zo'n traject mislukt. De pool zelf zou dus probleem eigenaar worden. De werkgever zou in eerste instantie alleen een deel van het loon moeten betalen. Als het traject succesvol is, zou hij de pool het deel dat eerst door de pool was gefinancierd terugbetalen.

Om te voorkomen dat werkgevers kandidaten systematisch ontslaan op het moment dat ze terug moeten betalen voor een kandidaat, moet er duidelijk gedefinieerd worden wanneer een traject als succesvol geldt. Maar het idee van het project is vooral dat de werkgever zich aan de nieuw opgeleide werknemer committeert omdat hij er belang bij heeft. Het gaat om talentontwikkeling voor functies op een laag of middenniveau waarvoor het moeilijk is om geschikte mensen te vinden. Een andere SIB zou zich echter ook kunnen richten op de 2000 hoog opgeleide 45-plussers in Limburg die geen werk kunnen vinden, door bijvoorbeeld een flexpool of omscholingstrajecten te financieren.

De tweede groep noemt een aantal voorwaarden waaraan een SIB zou moeten voldoen om succesvol te zijn: (1) De doelgroep moet niet vanuit een probleem worden benaderd, maar moet worden verleid om mee te doen. Meedoen moet sexy zijn, het moet status geven, het moet mensen trots maken. (2) Het moet een concreet aanbod zijn. (3) Er moet een strenge selectie zijn van de deelnemers, want het succes staat of valt met hun motivatie. (4) Het is heel belangrijk dat de regio duidelijk is, want in projecten waar verschillende partners samenwerken is dit vaak een probleem, terwijl het moeilijk is om daar financiering voor te krijgen. Misschien kunnen juist daar SIB's helpen.

Concreet stelt de tweede groep een “Talent Impact Bond” voor, gerelateerd aan een vacaturebank met een beperkt aantal moeilijk te vervullen vacatures. Er zou veel publiciteit moeten komen rond het project, zodat jongeren uit de doelgroep (bv. schoolverlaters of werklozen) die hiervoor worden

geselecteerd daar trots op zijn, waardoor het een katalysator-effect heeft. Het project zou kleinschalig moeten beginnen, maar wel kopiëerbaar moeten zijn zodat het kan groeien.

Jonge schoolverlaters of werklozen opleiden hoeft een bedrijf niet veel te kosten, als het zijn werknemers weet te motiveren om als “leermeesters” op te treden als onderdeel van hun baan.

Afsluiting

Paul Iske concludeert dat het nu zaak is om na te denken of men verder concreet aan de slag wil met de voorgestelde ideeën, of dat men op zoek gaat naar andere toepassingen. Theo Thuis kondigt aan dat hij in gesprekken met gemeentes en grote werkgevers het idee van de “Talent Impact Bond” gaat meenemen.

Theo Schuijt meldt dat hij deze bijeenkomst een heel goed voorbeeld vond van uitwisseling tussen de universiteit en andere partijen. Hij kondigt aan dat hij op 18 juni zijn inaugurele rede in de Sint Janskerk zal houden, om 16:30. Geïnteresseerden kunnen zich bij de Stichting Elisabeth Strouven aanmelden.

Andries de Grip dankt alle aanwezigen voor hun komst. Hij kondigt de volgende bijeenkomst aan die rond november zal plaatsvinden. Op dit moment denkt de NSI board aan het onderwerp “Business Intelligence”, omdat de economische faculteit veel op dat terrein gaat doen op de nieuwe campus in Heerlen. Maar andere ideeën zijn zeer welkom en kunnen in de komende weken voorgesteld worden. Tot slot wordt Berta Verhoeven bedankt voor haar inzet en bijdrage aan de NSI Denktank, nu ze afscheid neemt met Gert Enning als haar opvolger.